

Innst. 325 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget frå justiskomiteen

Prop. 77 L (2010–2011)

Innstilling frå justiskomiteen om endringar i aksjelova mv.

Til Stortinget

1. Samandrag

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

I proposisjonen legg Justisdepartementet fram forslag om endringar i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 16-16 første ledd og § 16-17 første ledd.

Aksjelova § 16-16 omhandlar sakshandsaminga i saker om tvangsoppløysing etter orskurd frå tingretten. Endringsforslaget gjeld Brønnøysundregistra si plikt til å sende varsel til eit selskap som står i fare for å bli løyst opp. Justisdepartementet foreslår òg ei presisering av kva som er avgjerande for at tingretten skal ha kompetanse til å handsame ei sak om oppløysing. Proposisjonen omhandlar ikkje reglane om oppløysing av aksjeselskap etter vedtak av generalforsamlinga eller ved dom etter krav frå ein aksjeeigar.

Justisdepartementet foreslår også endringar i dei liknande føresegnene i lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper §§ 16-16 og 16-17, lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag §§ 10-15 og 10-16 og lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak §§ 142 og 143.

Justisdepartementet foreslår dessutan retting av nokre inkuriar. Dette gjeld aksjelova § 1-5, § 5-19, overskrifta til kapittel 11, § 13-6 og § 13-18, allmennaksjelova § 1-5, § 5-19 og § 8-10 og lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav § 5 femte ledd andre punktum.

1.2 Nærmare om lovforslaget

Bakgrunnen for lovforslaget er ein orskurd frå Høgsteretts ankeutval 30. mars 2009 (Rt. 2009 side 414). Hovudspørsmålet i saka var tolkinga av kravet om å «gi selskapet varsel» i aksjelova § 16-16. Ankeutvalet kom her til at Føretaksregisteret si plikt til å gi selskapet varsel inneber at varselet må vere kome fram til selskapet.

Justisdepartementet sendte ut eit høyringsnotat i april 2010 om endringar i aksjelova §§ 16-16 og 16-17 og liknande føresegner i allmennaksjelova, bustadbyggjelaglova og samvirkelova. I høyringsnotatet blei det foreslått at det skal vere tilstrekkeleg at varsel er sendt frå Føretaksregisteret eller i tilfelle Rekneskapsregisteret. Det blei òg foreslått å presisere at det avgjerande for tingretten sin kompetanse til å handsame ei sak om tvangsoppløysing er at det har skjedd ei kunngjering, og at selskapet ikkje har retta forholdet innan fristen. I høyringsnotatet blei det også foreslått endringar av enkelte inkuriar i aksjelova og allmennaksjelova.

Departementet foreslår ei endring av aksjelova § 16-16 første ledd i samsvar med framlegget i høyringsnotatet. Forslaget går ut på at det ikkje skal vere eit krav etter føresegna at varselet må vere kome fram til selskapet, men at det er tilstrekkeleg at Brønnøysundregistra har sendt selskapet varsel om at vilkåra for å løyse opp selskapet etter § 16-15 er oppfylt.

Departementet sitt utgangspunkt er at ei avgjerd om å løyse opp og avvikle eit selskap er inngripande. Ei avgjerd om oppløysing vil kunne ha stor verknad både for selskapet og for personar med interesser i selskapet. Tingretten treffer avgjerd om oppløysing utan ytterlegare prøving av grunnlaget for oppløysinga. Dette gjer varslings- og kunngjeringsreglane viktige. Ved vurderinga av den framlagte endringa har det såleis frå departementet si side vore eit klart

siktemål at varslings- og kunngjeringssystemet skal vareta rettstryggleiken til selskapa.

I tilfelle av at det ligg føre ein grunn til å løyse opp selskapet etter § 16-15, er varslingsreglane lagt opp slik at selskapet skal få to varsel, begge med rommelege fristar til å bringe forholdet i orden. Første varsel skjer direkte til selskapet, med ein fire vekers frist til å rette opp forholdet, jf. § 16-16 første ledd. Andre varsel skjer ved kunngjering i Føretaksregisteret eller Rekneskapsregisteret og i ei avis som er alminneleg lese på forretningsstaden til selskapet, med frist på ein månad til å rette opp forholdet, jf. § 16-16 andre ledd.

Det er departementet si vurdering at systemet for varslingsopplysning på bakgrunn av forhold som nemnt i aksjelova § 16-15 i tilstrekkeleg grad vil vareta omsynet til selskapa sin rettstryggleik utan at det må stillast krav om at varselet etter § 16-16 første eller andre ledd skal vere kome fram til selskapet.

Forslaget om lovendring i denne proposisjonen inneber at Brønnøysundregistra kan halde fram med dei automatiserte rutine som ein har brukt til no. Ein vil dermed unngå dei utgiftene orskurden frå Høgsteretts ankeutval elles vil føre til. Ei lovendring som framlagt her vil dermed spare utgifter for staten og næringslivet, og vil såleis ha positive konsekvensar både økonomisk og administrativt.

2. Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Sigvald Oppbøen Hansen, Stine Renate Håheim, Thor Lillehovde og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til prop. 77 L (2010–2011) Endringar i aksjelova mv.

Komiteen vil fremheve at tvungen oppløsning av et selskap er et særdeles inngripende virkemiddel fra statens side. Slike avgjørelser kan ha store konsekvenser for de berørte personer og selskapets samarbeidspartnere, leverandører og kunder. Komiteen vil derfor understreke at det er behov for klare, forutsigbare og enkelt tilgjengelige materielle og prosessuelle regler om oppløsning. Etter komiteens syn undergraver ikke dette det selvstendige ansvaret næringsdrivende og interessenter i selskapet har for å holde seg orientert om relevante bestemmelser og virkningene av ulike avgjørelser fra myndighetenes side.

Komiteen viser til at tingrettene treffer avgjørelser om tvangsoppløsning uten at det foretas noen overprøving av grunnlaget for oppløsningen. Reglene om oppløsning av selskaper må derfor sikre selskapenes rettssikkerhet i hele prosessen.

Komiteen viser til kjennelsen fra Høyesteretts ankeutvalg, inntatt i Norsk Retstidende 2009 side 414, som er bakgrunnen for lovendringsforslaget i denne saken. I kjennelsen ble det fastsatt at kravet om å «gi selskapet varsel» i aksjeloven § 16-16 første ledd innebærer at varselet må være *kommet frem* til selskapet. Bestemmelsen gjelder saksbehandlingsregler i saker om tvangsoppløsning etter kjennelse fra tingretten etter aksjeloven § 16-15. Avgjørende for ankeutvalget var at et krav om at selskapet har mottatt varselet, er den fremste rettssikkerhetsgarantien.

Komiteen stiller seg positiv til at Justisdepartementet følger opp kjennelsen med et lovendringsforslag, foranlediget av en bredt anlagt høringsrunde.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til den tidligere omtalte kjennelsen fra Høyesterett. Fra kjennelsen hitsettes;

«Innføringen av en toleddet prosess hadde dessuten en side til rettssikkerhetsgarantier, og det er i proposisjonen side 141 fremhevet at fristen som gis ved det første varselet, ikke bør være for kort da det er tale om viktige avgjørelser. I praksis vil det være mange selskaper som ikke følger med på kunngjøringer. Det er videre ikke helt uvanlig at årsaken til at et varsel ikke er mottatt av adressaten, skyldes feil som adressaten ikke kan klandres for, som feil begått av postverket. Den fremste rettssikkerhetsgarantien vil derfor ligge i et krav om at selskapet har mottatt varselet.»

Disse medlemmer finner den avveining ankeutvalget foretar, mellom hensynet til rettssikkerhetsgarantier for selskapet og hensynet til enkel og effektiv saksbehandling i offentlige organer, rimelig. Tvangsoppløsning av et selskap er maktanvendelse fra staten. Etter disse medlemmers oppfatning forutsetter slik maktanvendelse en proporsjonalitet mellom inngrepets karakter og innsatsen som ytes fra offentlige myndigheter for å gi den som rammes, en mulighet til å rette opp i eventuelle feil, eller oppklare misforståelser.

Disse medlemmer viser videre til høringsuttalelsene fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) til departementets høringsnotat og til Justiskomiteens behandling av saken, hvor det anbefales at varsel skal sendes rekommandert samtidig med kunngjøringen etter § 16-16 andre ledd. NHO viser til at de fleste feilene blir rettet opp etter første varsel. Antallet rekommanderte varslinger blir dermed langt lavere enn antallet som sendes med ordinær post.

Disse medlemmer viser til at det i proposisjonen legges vekt på at oppløsningsgrunnene, etter departementets oppfatning, ligger innenfor selskapskontroll- og kunnskapsfare – et moment som taler for at det legges større ansvar på selskapet. Disse medlemmer er enige i at dette er et relevant moment, men mener at det ikke bør tillegges avgjørende vekt i spørsmålet om det skal lovfestes et krav til rekommandert sending av det andre varselet.

Disse medlemmer anser en automatisk varslingstjeneste i regi av Brønnøysundregisteret, som beskrevet i proposisjonen, som et velegnet tilbud for at selskap skal være orientert om kunngjøringer og annet som gjelder eget selskap. Det bør imidlertid ikke oppstilles noe krav om at ethvert selskap skal følge enhver varslingstjeneste, heller ikke de som er i regi av offentlige etater eller foretak.

Ved vurderingen av om det bør innføres krav til rekommandert sending, legger disse medlemmer avgjørende vekt på rettssikkerhetsgarantien som ligger i at selskapet har mottatt varselet. Disse medlemmer fremmer forslag om endring i aksjeloven. En slik anledning må følges opp med tilsvarende endringer i allmennaksjeloven, bustadbyggjelagslova og samvirkeloven.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Aksjeloven § 16-16 annet ledd skal lyde:

(2) Har selskapet ikke brakt forholdet i orden ved fristens utløp, skal Foretaksregisteret eller Regnskapsregisteret gjenta varselet ved rekommandert brev, ved kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon og i kortform i en avis som er alminnelig lest på selskapets forretningssted. I brevet skal det angis at vilkårene for oppløsning av selskapet er oppfylt, og at selskapet har en frist på fire uker fra brevetts dato til å bringe forholdet i orden. Følgene av at fristen oversittes, skal også angis.»

3. Forslag frå mindretal

Forslag frå Framstegspartiet og Høgre:

Forslag 1

Aksjeloven § 16-16 annet ledd skal lyde:

(2) Har selskapet ikke brakt forholdet i orden ved fristens utløp, skal Foretaksregisteret eller Regnskapsregisteret gjenta varselet ved rekommandert brev, ved kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon og i kortform i en avis som er alminnelig lest på selskapets forretningssted. I brevet skal det angis at vilkårene for oppløsning av selskapet er oppfylt, og at selskapet har en frist på fire uker fra brevetts dato til å bringe forholdet i orden. Følgene av at fristen oversittes, skal også angis.

4. Tilråding frå komiteen

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak til lov

om endringar i aksjelova mv.

I

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper blir det gjort følgjande endringar:

§ 1-5 første ledd nr. 5 skal lyde:

5. selskap der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr 1 til 4, har slik bestemmende innflytelse som nevnt i § 1-3.

§ 1-5 andre ledd nr. 3 skal lyde:

3. selskap der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr 1 og 2, har slik bestemmende innflytelse som nevnt i § 1-3.

§ 5-19 andre ledd andre punktum skal lyde:

I et selskap hvor aksjene kan skifte eier uhindret av regler om forkjøpsrett etter § 4-15 tredje ledd, gjelder det samme flertallskravet for en beslutning som for utgitte aksjer innebærer at aksjeeierne skal ha rett til å overta en aksje som *har skiftet eller* skal skifte eier (forkjøpsrett).

Overskrifta til kapittel 11 skal lyde:

Kapittel 11. Finansielle instrumenter

§ 13-6 første ledd nr. 5 skal lyde:

5. hvilke rettigheter aksjeeiere med særlige rettigheter og innehavere av tegningsrett som nevnt i §§ 11-1, 11-10 og 11-12 i det eller de overdragende selskapene skal ha i det overtakende selskapet;

§ 13-18 første ledd skal lyde:

(1) Aksjeeier eller andre som har tegningsrett etter §§ 11-1, 11-10 eller 11-12 eller andre særlige rettigheter i et overdragende selskap, kan kreve rettighetene innløst av det overdragende eller det overtakende selskapet dersom rettighetene i det overtakende selskapet ikke minst tilsvarer rettighetene vedkommende hadde i det overdragende selskapet.

§ 16-16 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Når vilkårene i § 16-15 første ledd nr 1 til 4 er oppfylt, skal Foretaksregisteret *sende* selskapet varsel om dette. I tilfelle som nevnt i § 16-15 første ledd nr 5 *sendes* varsel av Regnskapsregisteret.

§ 16-17 første ledd skal lyde:

(1) *Er varsel til selskapet kunngjort etter § 16-16 annet ledd og selskapet har oversittet fristen i kunngjøringen, skal Foretaksregisteret eller Regnskapsregisteret varsle tingretten om dette.*

II

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper blir det gjort følgende endringer:

§ 1-5 første ledd nr. 5 skal lyde:

- selskap der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr 1 til 4, har slik bestemmende innflytelse som nevnt i § 1-3.

§ 1-5 andre ledd nr. 3 skal lyde:

- selskap der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr 1 og 2, har slik bestemmende innflytelse som nevnt i § 1-3.

§ 5-19 andre ledd andre punktum skal lyde:

I et selskap hvor aksjene kan skifte eier uhindret av regler om forkjøpsrett etter § 4-15 annet ledd, jf. §§ 4-19 til 4-23, gjelder det samme flertallskravet for en beslutning som for utgitte aksjer innebærer at aksjeeierne skal ha rett til å overta en aksje som *har skiftet eller skal skifte eier* (forkjøpsrett).

§ 8-10 andre ledd skal lyde:

(2) Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra første ledd for erverv av aksjer av eller for ansatte i selskapet eller i *selskap i samme konsern*.

§ 16-16 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Når vilkårene i § 16-15 første ledd nr 1 til 4 er oppfylt, skal Foretaksregisteret *sende* selskapet varsel om dette. I tilfelle som nevnt i § 16-15 første ledd nr 5 *sendes* varsel av Regnskapsregisteret.

§ 16-17 første ledd skal lyde:

(1) *Er varsel til selskapet kunngjort etter § 16-16 annet ledd og selskapet har oversittet fristen i kunngjøringen, skal Foretaksregisteret eller Regnskapsregisteret varsle tingretten om dette.*

III

I lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag blir det gjort følgende endringer:

§ 10-15 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Når vilkåra i § 10-14 første ledd nr. 1 til 3 er oppfylte, skal Foretaksregisteret *sende* laget varsel om det. I tilfelle som nemnde i § 10-14 første ledd nr. 4 skal *Rekneskapsregisteret sende varselet*.

§ 10-16 første ledd skal lyde:

(1) *Er varsel til laget kunngjort etter § 10-15 andre ledd, og laget ikke har retta tilhøvet innan fristen i kunngjeringa, skal Foretaksregisteret eller Rekneskapsregisteret varsle tingretten om dette.*

IV

I lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak blir det gjort følgende endringer:

§ 142 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Når vilkåra i § 141 første ledd nr. 1 til 4 er oppfylte, skal Foretaksregisteret *sende* foretaket varsel om dette. I tilfelle som nemnt i § 141 første ledd nr. 5, skal Rekneskapsregisteret *sende* varselet.

§ 143 første ledd skal lyde:

(1) *Er varsel til foretaket kunngjort etter § 142 andre ledd, og har foretaket ikke halde fristen i kunngjeringa, skal Foretaksregisteret eller Rekneskapsregisteret varsle tingretten om dette.*

V

I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav blir det gjort følgende endringer:

§ 5 femte ledd andre punktum skal lyde:

Foretaket skal også opplyse om erverv av betydelig eierandel i foretaket og om økning av slik eierandel etter samme regler som i eiendomsmeglingsloven § 2-8 første ledd annet til fjerde punktum og tredje ledd med forskrifter.

VI

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i justiskomiteen, den 10. mai 2011

Per Sandberg

leiar

Anders B. Werp

ordførar